

Андріїв М.І. Розвиток емоційного інтелекту як важливої складової особистості викладача сучасного закладу вищої освіти // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти» (20 березня 2020 року): Збірник тез доповідей/ За заг.ред.д.екон.н., проф.Камінської Т.Г.- Київ,2020 . С.42-45.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Марія Андріїв (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»)

Незважаючи на глибокі дослідження із проблеми адаптації, емоційної сфери, професійного вигорання викладачів ЗВО - питання емоційного інтелекту на сьогодні є досить новою та мало розробленою сферою у наукових пошуках вітчизняних науковців.

Термін «емоційний інтелект» з'явився в психолого-педагогічній літературі наприкінці ХХ століття як відповідь на запитання про те, що є умовою (предиктором) життєвого успіху особистості, її досягнень. Пошук предикторів навчальної, а потім і життєвої успішності став основою для розробки різноманітних методів психодіагностики, зокрема, тестування інтелекту, творчих здібностей (Дж. Мейер, П. Селюей, Д. Карузо, А. Панкратова).

Узагальнено емоційний інтелект трактується як здібність розуміти власні емоційні стани та емоції інших людей й уміння керувати ними в міжособистісній взаємодії.

Структурно емоційний інтелект складається з особистісного (спрямованого на власні емоції) та міжособистісного (спрямованого на емоції інших людей) компонентів.

Аналіз джерельної база дозволяє виокремити основні сфери впливу емоційного інтелекту викладача стосовно його науково-педагогічної діяльності:

- когнітивна (знання, пізнання - система уявлень про себе, свою професію і можливості студента у пізнанні) ;- емоційна (емоційне самопочуття) ;- поведінкова (статусно - рольові позиції).

Роль емоційного інтелекту в адаптації до професійно - педагогічного середовища виявляється в усвідомленні викладачем емоційних переживань пов'язаних із викладацькою діяльністю. Це сприяє здійсненню ним комунікативного вибору: орієнтацію на внутрішній (емоційна компетентність, глибина взаємин), чи зовнішній (атракція, популярність серед інших) аспект педагогічного спілкування [1].

У наш час не надто багато уваги приділяється розвитку емоційного інтелекту викладача ЗВО. Ще зовсім недавно спостерігалось знехтування емоціями в галузі освіти. Таким чином, сьогодні є невивченим та достеменно невідомим той факт, як впливає розвиток емоційного інтелекту викладача на його професійну діяльність та яке місце займає емоційний інтелект у педагогічній майстерності викладача ЗВО, його педагогічній культурі.

Дослідивши психолого-педагогічні джерела, можемо стверджувати, що емоційний інтелект викладачів є дуже важливим для виконання ними професійних обов'язків. Так, викладачі з високим рівнем емоційного інтелекту демонструють турботу, створюють емоційно - позитивний клімат та впливають на покращення освітнього середовища, на його комфортність для всіх учасників педагогічного процесу.

За твердженням відомого дослідника емоційного інтелекту Рувена Бар - Она, емоційний інтелект включає в себе п'ять основних компонентів, що характеризують емоційні компетенції особистості. А саме:

- внутрішньо особистісний (самосвідомість, самоаналіз, асертивність, незалежність та самореалізація);
- міжособистісний (емпатія, соціальна відповідальність та міжособистісні стосунки);
- адаптивність (дослідження реальності, гнучкість та вирішення проблем);
- стрес - менеджмент (стрес - толерантність та імпульсивний контроль);

- загальний настрій (щастя та оптимізм)[3].

Міжособистісні компетенції емоційного інтелекту зокрема емпатія займає винятково важливе місце у професійній діяльності викладача ЗВО. Емпатичне розуміння іншої людини об'єднує здатність слухати й передавати почуте іншому. Точне емпатичне розуміння включає процеси адекватного представлення (тобто сприйняття того, що і як людина переживає) і комунікації (тобто переконання інших у своєму розумінні їхніх почуттів, поведінки й досвіду). Воно є важливим для будь-якої спільної діяльності (зокрема, викладання та учіння). Отже емпатія впливає на здатність розуміти погляди та потреби студентів, сприяє створенню турботливих, підтримуючих та значущих відносин які впливають на ефективність навчального процесу. Відносини між викладачем і студентами є важливою складовою частиною якості навчання, які сприяють створенню стабільної позитивної підтримуючої атмосфери в групі, і, як результат, призводить до зростання позитивної поведінки, мотивації, академічних успіхів студентів у цілому. Така атмосфера також сприяє гарному самопочуттю викладача.

Отже, емоційний інтелект впливає на організацію навчального процесу. З огляду на те, що емоційний інтелект можна розвивати в дорослих і що такий розвиток сприяє покращенню особистісних, професійних та організаційних результатів, розвиток емоційного інтелекту викладачів є важливим завданням, яке має бути включеним до освітнього процесу у вищих закладів освіти. Адже згідно із концепцією НУШ – емоційний інтелект характеризують як важливу компетенцію, яку слід розвивати у дітей вже у початковій школі [2].

Звідси розвиток емоційного інтелекту викладача буде ефективним за дотримання виділених психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку здібностей:

- розуміти власні емоції (розпізнавати власні стани, їх причини, усвідомленню взаємозв'язку між почуттями та діями);

- контролювати власні емоції (уникнення внутрішньої та зовнішньої агресії, наявність позитивних ставлень до себе, оточуючих, своєї діяльності, керування стресом);

- розуміти емоції інших (емпатія, вміння слухати);

- направлених на соціальні вміння (розуміння інших і побудова взаємодії з ними, компетентне розв'язання конфліктів, вирішення міжособистісних проблем).

Формування емоційного інтелекту у викладачів не вичерпує все різноманіття методичного арсеналу, який може бути застосований у цьому напрямі. Найбільш перспективними шляхами вирішення поставлених завдань у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти є організація позааудиторної виховної роботи із студентами, інтеграція навчальних дисциплін соціально-гуманітарного напрямку, упровадження колективних курсів для студентів, застосування тренінгових, інтерактивних методів навчання і виховання.

1. Дерев'яно С. П. «Емоційний інтелект як чинник соціально – психологічної адаптації особистості до студентського середовища» [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05/ Світлана Петрівна Дерев'яно; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. – К., 2009. 20 с.
2. Нова українська школа: <https://zomvo.gov.ua/nova-ukrainska-shkola-12-12-02-15-12-2017/>(дата звернення 28.01 2020).
3. Bar-On R. (2006). The Bar-On model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, 18 (sup), P.13-25.